

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРІСТИКИ
ТА ЕТНОЛОГІЇ ІМ. М.Т. РИЛЬСЬКОГО

УДК 78.087.68 (09) (477.8)

БЕРМЕС Ірина Лаврентіївна

**Хорове життя Дрогобиччини
першої половини ХХ ст.
в контексті духовного розвитку Галичини**

17.00.03 – музичне мистецтво

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Київ – 2005

00762017 (N)

Робота виконана у Дрогобицькому
ім. І.Франка

Науковий керівник: доктор мистецтвознавства, професор
Кияновська Любов Олександрівна,
Львівська державна музична академія ім. М.В.Лисенка,
завідувач кафедри історії музики

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
Тишко Сергій Віталійович,
Національна музична академія ім. П.І.Чайковського,
завідувач кафедри теорії та історії культури

кандидат мистецтвознавства
Сюта Богдан Омелянович,
Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології
ім. М.Т.Рильського НАН України,
старший науковий співробітник

Провідна установа: Одеська державна музична академія ім. А.В.Нежданової
Міністерства культури і туризму України

Захист дисертації відбудеться "18" січня 2006 р. о 12 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.26.227.01. в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України за адресою: 01001, Київ - 1, вул. М.Грушевського, 4.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України (01001, Київ - 1, вул. М.Грушевського, 4).

Автореферат розісланий "16" жовтня 2005 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради Овчаренко О.І.

Лист. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Відродження культури України неможливе без досліджень культурно-мистецьких надбань окремих регіонів, визначення їхньої ролі в загальноісторичному культуротворчому процесі. На сьогодні ще недостатньо повно вивчено й оцінено внесок регіонів у розвиток української культури в усій багатомірності її складових, у локальних виявах. Спираючись на багатий, почасти унікальний джерельний матеріал, музичне краєзнавство висвітлює та осмислює процеси культурного розвитку і поступу певного регіону, розкриває його особливості, вводить до наукового обігу нові пласти інформації і тим самим заповнює "білі плями" історії музики. То ж увага до мистецьких надбань різних регіонів, їх вивчення і пропагування є справою культурного престижу держави Україна.

Актуальність теми. Дослідження хорового життя Дрогобиччини і – відповідно – висвітлення діяльності численних співочих товариств, що діяли в цьому регіоні в першій половині ХХ ст., зумовлено потребою конкретизації загальної картини розвитку музичної культури України, розробкою нових концептуальних засад цього процесу.

Оскільки Галичина (у її складі – й Дрогобиччина) в окреслений історичний період, перебуваючи під владою Австро-Угорщини та Польщі, зуміла зберегти самобутню національну культуру автохтонного населення русинів-українців, історична значущість діяльності співочих товариств, культурних інституцій актуальна і потребує належної повноти дослідження. Останнім часом музична, передовсім хорова культура Львова, Перемишля стала об'єктом досліджень українських музикознавців, однак спеціальних праць, присвячених систематичному і ґрунтовному вивченню хорового життя менших центрів, таких як Дрогобич, що в 1939–1959 рр. був обласним центром, практично немає.

Становлення хорової культури Дрогобиччини в першій половині ХХ ст. безпосередньо пов'язане з тими історичними процесами, що відбувалися у Галичині. У складних умовах тогочасного життя давня традиція хорового співу часто набувала суспільно-політичного змісту і відчутно сприяла значному піднесенню усіх сфер культурного життя. Процес активізації українського національного життя виявлявся у виникненні мережі культурно-просвітницьких, співочих товариств. Їхня різнобічна діяльність спиралася на національні, зокрема регіональні мистецькі традиції й істотно впливала на громадське життя.

Регіональне спрямування та проблематика дослідження пов'язані з працями М.Загайкевич, С.Павлишин, Ю.Булкун, Файханік, М.Білінської, Й.Волинського, Я.Колодій, Л.Кирилюк, Н.Мазепи та

ін., а також кандидатськими дисертаціями Н.Костюк “Музична культура Західної України 20-30-х років ХХ століття: ідеї поступу і розвиток національних традицій”, Р.Дудик “Хорова культура Прикарпаття кінця ХІХ – першої третини ХХ століття”, Т.Росул “Музичне життя Закарпаття 20–30-х років ХХ століття”, О.Попович “Українське музичне життя Перемишля (1919 – 1999)”. Ці наукові розвідки допомагають осмислити регіональний аспект в українському музикознавстві, засвідчують важливість розкриття джерельної бази музичної культури західного регіону України.

Актуальність проблеми загалом та недостатній рівень дослідженості конкретно хорового життя Дрогобиччини у контексті духовного розвитку Галичини і зумовили вибір теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до проблематики наукових досліджень відділу музикознавства Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України. Робота пов'язана також з науковими розробками, передбаченими у планах наукової роботи Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка, і є частиною комплексної теми музично-педагогічного факультету – “Проблеми музичної україністики в контексті сучасної культурної політики: аспекти гуманізації національної освіти”.

Об'єктом дослідження є музично-хорове життя Дрогобиччини першої половини ХХ ст.

Предмет дослідження – багатогранна діяльність співочих товариств і хорових гуртків у культурно-просвітницьких товариствах Дрогобиччини.

Мета дослідження полягає у висвітленні становлення хорового життя Дрогобиччини і з'ясуванні ролі співочих товариств у цьому процесі. Означена мета вимагає вирішення таких завдань:

- виявити й опрацювати різноманітні джерела (архівні, історичні, музичні), а відтак відтворити специфіку хорового життя Дрогобиччини та структуру хорової діяльності;

- простежити особливості перетворень музичного життя Дрогобиччини першої половини ХХ ст. в їхньому взаємозв'язку з хоровим рухом, визначити його головні етапи й характерні форми;

- розкрити основні види діяльності співочих товариств як культурно-мистецьких осередків;

- визначити рівень і творчі можливості співочих товариств, особливості музичного репертуару (світського і церковного);

- виокремити “феномен хорового аматорства” у контексті загальноукраїнського культуротворчого процесу;

– осмислити еволюційні процеси хорового руху як важливого чинника збереження національної української культури.

Основний **метод дослідження** – джерелознавчий; застосування його дає змогу залучити тогочасний архівний матеріал і відтворити процес заснування й діяльності співочих товариств. У дисертації використано також історико-порівняльний та культурологічний методи (допомагають осмислити взаємозв'язок суспільно-історичних процесів у динаміці і часовій послідовності, їх вплив на розвиток хорового життя), а також аналітичний, що дозволяє всебічно проаналізувати репертуар співочих товариств і об'єктивно оцінити їхню музично-просвітницьку діяльність.

Стан наукової розробки проблеми. Питання розвитку музичної культури Галичини знайшли висвітлення у розвідках С.Людкевича (статті в газеті “Діло”), В.Барвінського (“Огляд історії української музики”), М.Загайкевич (“Музичне життя Західної України другої половини XIX ст.”), Ю.Булки (“Музична культура Західної України”), Й.Волинського (“Музична культура Галичини 60-х років XIX ст.”), М.Антоновича (“Musica sacra: Збірник статей з історії української церковної музики”), Л.Кияновської (“Стильова еволюція галицької музичної культури XIX – XX ст.”).

Матеріали про діячів музичної культури Галичини містяться у працях З.Лиська (“Піонери музичного мистецтва в Галичині”), М.Загайкевич (“Михайло Вербицький”), С.Павлишин (“Василь Барвінський”, “Денис Січинський”, “Станіслав Людкевич”), М.Антоновича (“Станіслав Людкевич: композитор, музиколог”), І.Гриневецького (“А.К.Вахнянин”), Ю.Булки (“Нестор Нижанківський”), Я.Колодій (“Остап Нижанківський”), С.Шнерха (“Незмовкна пісня” – про С.Сапруна) та ін.

Загальні засади аналізу хорової творчості та диригентської діяльності розроблено в дослідженнях П.Чеснокова, О.Єгорова, В.Соколова, К.Пігорова, В.Краснощокова, І.Разумного, М.Малька, М.Канерштейна, М.Колесси, Н.Горюхіної, Л.Пархоменко, А.Лашенка, О.Бенч та ін.

До питання становлення хорової культури в Галичині зверталися З.Лисько (“Піонери музичного мистецтва в Галичині”), С.Людкевич, В.Барвінський, В.Витвицький, Б.Кудрик, Є.Цегельський, М.Волошин та ін. у виданнях “Музичний листок”, “Музичний вісник”, “Боян”, “Наша культура”, “Українська музика”, часописах “Діло”, “Новий час”, “Назустріч”. Окремі аспекти діяльності співочих товариств висвітлювалися в наукових розвідках і публікаціях В.Барвінського, А.Вахнянина, О.Нижанківського, С.Людкевича, А.Рудницького, С.Павлишин, Й.Волинського, Ю.Булки, Я.Колодій та ін. Певний внесок у дослідження хорового життя краю, зокрема висвітлення

діяльності галицьких і буковинського “Боянів”, належить Л.Ханик (“Історія хорového товариства “Боян”). Проте основна увага зверталася на співочі товариства Львова. Діяльність дрогибицького та бориславського “Боянів” представлено лише в загальних рисах.

Світло на хорове життя Дрогобиччини проливає низка повідомлень у тогочасній періодиці, що виходила в регіоні (“Бюлетин”, “Громадський голос”, “Гомін басейну”, “Голос Підкарпаття”, “Дрогобицький листок”). Серед дописувачів були С.Людкевич, а також музичні діячі Дрогобича й Борислава – С.Сапрун, Б.П’юрко, С.Огороднік, Т.Дуб.

100-річчю Наукового Товариства ім. Т.Шевченка присвячене 4-томне видання “Дрогобиччина – земля Івана Франка” (1 і 4 томи вийшли в Україні, 2 і 3 – у діаспорі) – статті, спогади, матеріали дрогибицького земляцтва, розсіяного по світу (“Центральний комітет Дрогобиччини”, Філадельфія).

Однак у зазначених дослідженнях, матеріалах розглядаються лише окремі, розрізнені аспекти музичного життя регіону. Натомість хорове життя Дрогобиччини як цілість, організація та види діяльності співочих товариств, їхня історична еволюція, особливості формування музичного репертуару ще не були предметом окремого дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

- здійснено цілісний комплексний підхід до проблеми становлення хорového життя на Дрогобиччині;
- вперше запроваджено до наукового обігу реєстраційний матеріал, архівні джерела, зокрема статути товариств “Теорбан” у Східниці, “Дрогобицький Боян”, “Сурма” в Трускавці, “Ехо”, “Любителів музики” в Дрогобичі; “Положення про порядок діяльності хорových гуртків при читальнях “Просвіти”; “Проект двомісячного курсу для диригентів просвітянських хорів” і “Правильник хору при читальні “Просвіти”; “Правильник союзу українських хорів”;
- залучено значний пласт матеріалів тогочасної преси для “реконструкції” панорами музично-хорového життя Дрогобиччини;
- висвітлено специфіку концертно-виконавської діяльності співочих товариств, встановлено дату заснування “Дрогобицького Бояна”;
- сформульовано низку положень культурологічного змісту, що впливають як з мистецьких традицій регіону, так і спільних для всієї України процесів культурного розвитку.

Практичне значення одержаних результатів. Дослідження безпосередньо пов’язано з професійною діяльністю автора в Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І.Франка як керівника хорových класів, хормейстера і педагога. Отримані результати допоможуть дослідникам при вивченні особливостей

аматорського хорового мистецтва Галичини у певному історико-регіональному вимірі. Матеріали роботи можуть бути використані при укладанні навчальних і методичних посібників з історії української музики, програм факультативних курсів та семінарів при центрах підвищення кваліфікації вчителів музики та працівників культури.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження були виголошені і обговорені на Всеукраїнській науково-практичній конференції “Фольклор та професійне мистецтво” (Ніжин, 1992), регіональній науковій конференції “Українська духовна музика у навчанні та вихованні” (Дрогобич, 2000), Всеукраїнській науково-практичній конференції “Український жіночий рух: здобутки і проблеми” (Дрогобич, 2002), засіданні відділу музикознавства Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України (Київ, 2004).

Публікації. Основні положення дослідження опубліковані в монографії, трьох збірниках наукових праць, статтях (7) і матеріалах конференцій.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел (316 позицій). Обсяг дисертації – 207 сторінок (із них – 170 сторінок основного тексту).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовується актуальність дослідження, його зв'язок із науковими програмами, планами, темами, формулюється предмет, мета й завдання роботи, доводиться її наукова новизна й практичне значення, визначається методологія дослідження, окреслюються можливі перспективи використання його результатів.

У першому розділі – “**Історичні витоки становлення хорового життя Дрогобиччини**” (складається з одного підрозділу) – визначаються функції хорового мистецтва в суспільному житті галичан, з'ясовується його значний виховний потенціал, а також місце в культурній традиції українського народу загалом.

У розділі зроблено ретроспективний аналіз найважливіших історичних подій у Галичині (від 1772 до 1950 рр.), показано їхній вияв на Дрогобиччині та вплив на культуротворчі процеси й піднесення національного життя. У першій половині XIX ст. культурно-просвітницький рух зародився в середовищі священиків (“Товариство греко-католицьких священиків для поширення письмами просвіти і культури серед вірних на основах християнської релігії”, Дяковчительський інститут у Перемишлі; “Руська трійця” і “Собор руських учених” у Львові, народна школа при гімназії отців Василіян у Дрогобичі). Священики Галичини брали найактивнішу участь у

культурно-освітньому русі, політичному житті. Їхня діяльність засвідчувала глибокий інтерес до українства, сприяла розвитку національної освіти й культури. Патріотичні починання священників Галичини розглядаються як вагомий чинник становлення національної самосвідомості в період перебування під владою Австрії, згодом Австро-Угорщини.

У другій половині XIX ст. потужний поштовх до поширення освіти серед народу й поживлення музично-громадського життя дали культурно-просвітницькі та співочі товариства “Руська бесіда”, “Просвіта”, “Теорбан”, “Академічне братство”. На хвилі культурного піднесення, що охопило Галичину, творчі колективи “Руської бесіди”, “академіки” неодноразово побували на Дрогобиччині. У 1873 – 1874 рр., під час одного із приїздів до Дрогобича, і зав’язався перший контакт І.Франка з українським театром “Руської бесіди”, для якого він, тоді ще молодий гімназист, робив переклади. Прикметно, що до участі в Шевченківських концертах дрогобицька громадськість залучала артистів театру, і завдяки їхнім творчим можливостям у Дрогобичі в 1886 р. було виконано “Заповіт” М.Вербицького.

Окреслюючи сферу діяльності “Просвіти”, вперше введено до наукового обігу ряд зазначених вище архівних документів.

До піднесення хорової справи на Дрогобиччині спричинилося і співоче товариство “Теорбан”, що виникло в с.Східниця (на зразок львівського “Теорбану”), але не розвинуло широкої діяльності в регіоні. Метою східницького гуртка був розвиток хорового співу.

Велике просвітницьке значення мали подорожі по Галичині етнографічного гуртка “Академічне братство”. Дві студентські мандрівки “академіків” проходили через Дрогобич (1884, 1886). У першій брали участь І.Франко, К.Левицький, у другій – К.Трильовський, Є.Гушалеви́ч, Є.Петрушеви́ч. Студенти влаштували хорові концерти, у програмі яких прозвучали композиції М.Лисенка, М.Вербицького, І.Лаврівського, А.Вахнянина, обробки народних пісень.

Діяльність культурно-просвітницьких та співочих товариств другої половини XIX ст. стала чудовим підґрунтям для зростання національної свідомості українців Галичини.

На зламі XIX–XX ст. музична культура Галичини розвивалася в атмосфері інтенсивного процесу національного самоствердження українців. Про це йдеться в першому підрозділі – *“Діяльність культурно-просвітницьких товариств на Дрогобиччині в першій половині XX ст.”*. Основною метою є виявлення динамічних процесів хорового життя краю, що сприяли становленню професіоналізму в українському середовищі.

Особливо активно розвинуло свою діяльність в регіоні товариство "Просвіта" (1901 – 1939 рр.). Охарактеризовано роботу численних його філій, наведено статистичні матеріали. Головну увагу звернено на заснування хорових колективів, театральних гуртків і оркестрів при філіях, проаналізовано їхній репертуар і рівень виконавської майстерності.

Успішна праця просвітянських гуртків мала велике значення для духовного піднесення народу, утвердження національної свідомості українців. Найбільш показовим видом гурткової роботи "Просвіти" був хор. У репертуарі просвітянських хорів переважали оригінальні твори українських композиторів (наддніпрянських і західноукраїнських), українські народні пісні в опрацюванні М.Лисенка, М.Леонтовича, К.Стеценка, Я.Степового, О.Кошиця, Ф.Колесси, С.Людкевича, О.Нижанківського та ін. Діяльність хорів була спрямована на поширення української пісні через навчання співу, теорії музики, сольфеджіо. Підготовка диригентів для аматорських гуртків була в полі зору не тільки "Просвіти", а й Музичного товариства ім. М.Лисенка.

Величезну культурно-освітню працю гуртків "Просвіти" висвітлено на прикладах організації та проведення таких мистецьких заходів, як Шевченківські концерти, концерти української пісні; свята на честь І.Франка, Л.Українки, І.Мазепи, "Просвіти, матері; весняні концерти; фестини тощо.

Хронологія концертного життя просвітянських гуртків знайшла своє відображення у друкованому органі товариства – "Бюлетині", що видавався у період активізації діяльності "Просвіти" на Дрогобиччині (1933–1939 рр.). Віддзеркаленням цього процесу була академія, присвячена 30-річному ювілею філії товариства "Просвіта" в Дрогобичі (1934), що перетворилася на величне свято української пісні (виступило 11 хорів, близько 400 співаків). Вона засвідчила неабияке піднесення хорової справи в регіоні в її кульмінаційній точці. Акцентовано також на тому, що репертуарна політика просвітянських хорових гуртків зосереджувалася на творчості українських композиторів. Це сприяло утвердженню статусу української пісні, гальмувало процеси денационалізації у складний період безупинної суспільно-культурної праці під владою Польщі, засвідчувало подвижницьку діяльність навіть в умовах бездержавності.

Активна праця гуртків "Просвіти" спричинилася також до появи нових колективів при культурно-громадських і руханкових (гімнастичних) товариствах: "Рідна школа", "Сільський господар", "Союз українок", "Пласт", "Сокіл", "Січ" та ін. При кожному з них діяли хори, а при деяких – аматорські театральні гуртки та струнні оркестри.

Чималий вплив на розвиток культурного життя регіону мали дитячі хори, що успішно працювали при двох приватних народних школах у Дрогобичі – ім. Т.Шевченка та ім. І.Франка. У репертуарі цих колективів були не тільки твори для дітей, а й складні чотириголосі композиції.

Активністю і культурною різноплановістю відзначалися гуртки “Союзу українок”: хор, театральний гурток і оркестр, силами яких 1919 р. у Дрогобичі було поставлено оперу “Наталка Полтавка” М.Лисенка. Заходами цього товариства влаштувалися концерти на честь Тараса Шевченка, Івана Франка, свята матері, Маланки, св. Миколая, “Андріївські вечори” тощо. Творчий та організаційний потенціал учасниць товариства виявився у проведенні “Свята народної ноші та звичаїв” (1938) – оригінальної форми утвердження національних традицій, збереження регіональних культурних особливостей.

Хоровий спів був засобом виховання свідомої української молоді в організації “Пласт”, що діяла при українській гімназії ім. І.Франка та польській гімназії в Дрогобичі, де також навчалися українці. Патріотичне виховання забезпечувалося не лише відмінним вишколом, а й пропагуванням українського репертуару хоровими й театральними гуртками.

У першому підрозділі наголошується зокрема на тому, що в період міжвоєнного двадцятиліття (1919–1939) провідне місце в національному процесі займала українська греко-католицька церква, священники якої активно працювали в різних сферах не лише релігійного, а й громадського життя.

У першій половині ХХ ст. культурно-просвітницькі товариства і хорова культура Дрогобиччини взаємно стимулювали розвиток одна одної. Саме хор став виразником інтересів народу, чинником “духовного самозахисту” в умовах Австро-Угорщини та Польщі. Діяльність аматорських хорів культурно-просвітницьких товариств вилилася у значне піднесення національної свідомості, що переросло у політичний рух за самостійність і незалежність українського народу. Репертуар хорових гуртків опосередковано розкриває естетичні погляди й смаки населення регіону в першій половині ХХ ст.

У другому розділі – **“Церковні хори Львова, Перемишля, їхні традиції у діяльності хорових осередків церков Дрогобиччини”** – зроблено короткий огляд діяльності церковних хорів краю першої половини ХІХ ст., що розглядаються як взірць для організації їх на Дрогобиччині. Тут увагу зосереджено на формах роботи відомих осередків розвитку музичного мистецтва в Галичині (Святоюрська капела, хори при Перемишльській греко-католицькій церкві, Духовній семінарії та Ставропігійському інституті у Львові), які плекали

виконавські кадри (регентів, співаків) для популяризації духовної та світської музики. Це були добре вишколені колективи, що володіли мистецтвом співу, а їхня діяльність стала фундаментом, на якому виросла професійна музична культура Галичини.

На зразок львівських та Перемишльського осередків співу церковні хори почали виникати на Дрогобиччині. На початку ХХ ст. майже в кожному селі при церкві діяв хор. Важко переоцінити їхнє значення у піднесенні духовності й культури українців. Церковні хори не тільки супроводжували Службу Божу, а й часто концертували зі світською програмою в рідному селі, у сусідніх парафіях. У розділі підкреслено роль церкви в організації мистецьких заходів на Дрогобиччині.

Особливу увагу зосереджено на діяльності хорів церкви Пресв. Трійці при Василянському парафіяльному соборі м. Дрогобича, що діяли ще з початку ХХ ст. Зразковими були хори під орудою дяка В. Вельгуша (в 1910-х рр.) та о. С. Сапруна (в 1930-х рр.). Усвідомлюючи значення церковного співу, о. С. Сапрус створив зразковий хор у церковному храмі. Кульмінаційними були виступи хору в 30-х рр.: з нагоди 900-річчя проголошення Ярославом Мудрим Богородиці покровителькою українського народу (1937), на честь Богоматері (1938, 1939). У репертуарі хору представлено твори як українських композиторів (Д. Бортнянський “Скажи ми, Господи”, “Символ віри”; А. Ведель “Доколе, Господи”; М. Лисенко “Пречистая Діво Мати”), так і зарубіжних (Й. Гайдн “Сім слів”; О. Архангельський “Милость мира”, П. Турчанинов “Херувимська пісня”), в тому числі композиторів-аматорів Галичини (М. Копко “Небес Царице”, С. Сапрус “О, спомагай нас”). Хор церкви Пресв. Трійці влаштував концерти духовної музики не тільки в Дрогобичі, а й у сусідніх містах – Бориславі, Самборі, Стрию. Діяльність хору мала неабиякий вплив на розвиток хорової культури регіону. У роботі підкреслюється, що церковні хори ставили й вирішували важливі культурно-національні завдання.

Третій розділ дисертації – “Хор “Боян” у Львові, Дрогобичі та Бориславі”, що складається з чотирьох підрозділів, присвячено одному з унікальних явищ української культури – співочому товариству “Боян”, яке не лише відіграло надзвичайно велику роль у розвитку професійної музики, а й мало значне політичне, патріотичне та загальнопросвітницьке значення. Висвітлюючи діяльність “Львівського Бояна”, акцентуємо головно ті аспекти, що стали показовими для дрогобицького (1901–1944) і бориславського “Боянів” (?–1939).

У дослідженні приділено увагу двом освітнім осередкам Дрогобича, чий музичні традиції проливають світло на культурне

життя провінційного містечка кінця XIX ст. Їхня діяльність прикметна ще й тому, що в цих навчальних закладах навчався Іван Франко. Оповідання письменника “Рутенці” та “Гірчичне зерно” (“Із моїх споминів”) містять цікавий матеріал про музичні традиції народної школи оо. Василян і Дрогобицької гімназії. Цілком закономірно, що шкільний хор виконував нескладні церковні та світські твори, а гімназійний – значно складніші хорові композиції для чотириголосого хору М.Лисенка, М.Вербицького, І.Лаврівського, П.Ніщинського та ін. Промовистим є той факт, що засновником і керівником гімназійного хору був випускник Перемишльської музичної школи, учень А.Нанке Стеців. Саме в цьому бачимо тяглість хорових традицій, які вихованці Перемишля поширювали в галицькій землі.

Етапну роль у становленні музичного життя окресленого періоду відіграла діяльність аматорського театрального гуртка товариства “Бурса св. Івана Хрестителя”. Силами гуртка під керівництвом о.П.Кмітя здійснено постановку водевіля І.Котляревського “Москаль-чарівник”.

Значний вплив на музичне життя Дрогобищини першої половини XX ст. мали Шевченківські концерти, які влаштовувала гімназійна молодь. У цих меморіальних заходах брав участь також новостворений мішаний хор “Дрогобицький Боян”.

У першому підрозділі третього розділу – “Дрогобицький Боян” – на основі аналізу віднайдених архівних документів вдалося встановити точну дату заснування співочого товариства – 1901 р. Цей колектив виник у період активного поширення хорового співу в Галичині, а саме – інтенсивної діяльності “Боянів” (на початку XX ст. вони вже діяли в Перемишлі, Бережанах, Стрию, Коломиї, Станіславові, Тернополі).

Подано інформацію про сфери діяльності “Бояна”, структуру і склад управи товариства, наведено витяги зі Статуту. Проаналізовано концертно-виконавську діяльність співочого товариства, присвячену важливим подіям культурного життя (щорічно влаштовувалися Шевченківські концерти, духовні, світські музичні вечори тощо). Творчий рівень “Дрогобицького Бояна” досяг кульмінації наприкінці 30-х років.

Показовими стали концерти з творів М.Леонтовича, Псалмів, слов'янських народних пісень, зокрема Лисенківський концерт та ін. Репертуарна палітра “Бояна” вирізнялася тематичною розмаїтістю, включенням до програм поряд з українськими композиціями (оригінальними й обробками народних пісень) церковної та світської музики західноєвропейських композиторів. Вершинними можна вважати духовні концерти “Дрогобицького Бояна” в 1938 і 1939 рр., коли в парафіяльній церкві Пресвятої Трійці було виконано в супроводі симфонічного оркестру “Стабат Матер” Дж.Россіні та

“Месію” І.Генделя. Успішна концертно-виконавська практика співочого товариства “Дрогобицький Боян” стала взірцем піднесення хорової культури регіону.

Прикметною рисою у роботі товариства було видання часопису “Боян” (1929–1930) “для співацьких і музичних справ”, покликаного сприяти розвитку хорової справи в краї та поживленню музичного життя. У роботі висловлено припущення, що “Боян” був попередником фахового музичного журналу “Українська музика”, що згодом почав виходити у Львові.

Важливу роль у становленні хорового життя Дрогобиччини відіграла місцева музична інтелігенція. У дисертації висвітлюється діяльність “Дрогобицького Бояна” під диригентурою о.А.Рудницького (початковий період), а також о.С.Сапруна (як організатора “Хору української молоді”, хорів Учительської семінарії сестер Василянок, міщанського товариства “Зоря”, “Бояна”), Б.П’юрка, М.Іваненка (упродовж 1920–40-х рр.). Ці музичні діячі долучилися до процесу формування засад хорового виконавства в краї.

У другому підрозділі – “Бориславський Боян” – досліджується функціонування співочого товариства в 1920–40-х роках. Очевидно, хор виник на початку ХХ ст. На жаль, встановити дату його заснування не вдалося через відсутність архівних документів. Першими керівниками хору були любителі співу П.Цимбалістий і С.Бованко. Розквіт “Бояна” припадає на 20-ті роки, коли хор очолив Т.Дуб – знаний на Дрогобиччині співак, виконавець багатьох сольних вокальних творів. Успішна диригентська діяльність Т.Дуба сприяла значному піднесенню мистецького рівня колективу.

“Бориславський Боян” розвивав традиції концертного життя, започатковані “Бояном” у Дрогобичі, зокрема проводив щорічні Шевченківські концерти. Репертуар хору вирізнявся суто українським спрямуванням і був джерелом формування культурно-мистецького середовища регіону.

Співоче товариство вперше на Дрогобиччині почало здійснювати постановки оперних спектаклів, оскільки творчий потенціал учасників товариства був досить високим. У 1928 р. “Бориславський Боян” поставив оперу С.Гулака-Артемовського “Запорожець за Дунаєм”. Відтак національні зразки оперного мистецтва, поряд з хоровим, стали важливим чинником громадського життя.

Отже, Дрогобицький і Бориславський “Бояни” були основними репрезентантами хорового виконавства регіону, сприяли піднесенню національної свідомості, спонукали до створення інших музичних осередків.

Важливою ознакою культурно-мистецького життя Дрогобиччини була спільна участь у мистецьких імпрезах хорових колективів

“Бояна”, “Просвіти”, “Союзу українок”, народних шкіл та ін. Це підносило престиж заходів і засвідчувало високу і благородну мету аматорських гуртків культурно-просвітницьких товариств – піднесення культури краю.

Діяльність співочих товариств “Боян” у Дрогобичі й Бориславі підтверджує, що хоровий спів був традиційним і домінуючим видом музикування, мав значний вплив на розвиток культури регіону, був важливим чинником духовного розвитку суспільства. Ці товариства були творчими одиницями високого мистецького рівня.

У третьому підрозділі – “Сурма”, хори Української гімназії ім. І.Франка, “Робітничої громади”, “Зорі” та ін.” – йдеться про те, що в першій половині ХХ ст., в період активізації культурного життя українців, на Дрогобиччині виникло багато робітничих і сезонних хорів, досвід роботи яких позитивно вплинув на становлення хорового життя краю. Зокрема хор “Сурма” в Трускавці ознайомлював з українською пісню не лише жителів міста, а й численних відпочиваючих. При товаристві успішно діяв мандоліновий оркестр.

У цьому підрозділі дисертаційного дослідження проаналізовано діяльність хору учнів української коєдукаційної (для дівчат і хлопців) гімназії ім. І.Франка (20–30-і роки). Успішна художньо-творча праця колективу (самостійні концерти української пісні, колядок, щедривок; участь у театральних постановках; заангажованість у мистецьких імпрезах міста поряд з “Бояном”, просвітянськими хорами тощо) залишила помітний слід в історії хорової культури Дрогобиччини. Концертно-виконавська практика учнівських гуртків (хорового, театального) демонструвала високий рівень музичного виховання у навчальному закладі.

Важливу роль у піднесенні хорового життя відіграли також співочі гуртки “Робітничої громади”, що діяли в Дрогобичі, Східниці, Стебнику. Товариство мало на меті всебічний духовний розвиток українського робітництва. Хори “Робітничої громади” виконували твори українських композиторів (оригінальні та обробки народних пісень), давали власні концерти та брали участь в академіях з нагоди національних свят.

У роботі проаналізовано діяльність хорових гуртків ремісничого товариства “Зоря” в Дрогобичі та Бориславі. Чоловічі колективи цього товариства популяризували український хоровий репертуар. Добрий виконавський рівень концертних виступів сприяв піднесенню мистецької вартості творів. У розділі підкреслюється доступність хорового мистецтва для різних верств населення.

Хорові колективи товариств “Сурма”, “Робітничої громади”, “Зоря”, учнів Української гімназії ім. І.Франка примножували традиції українського хорового співу, налагоджували українське культурне

життя. Прикметно, що виконавські кадри для хорових колективів виходили не тільки з учнівського, а й робітничого середовища.

На початку ХХ ст. на Дрогобиччині виникло ряд польських співочих товариств. Їхні статутні вимоги й основні види діяльності стали об'єктом дослідницької уваги у четвертому підрозділі третього розділу – *“Польські співочі товариства”*. У час перебування Дрогобиччини під владою Польщі в регіоні успішно діяли співочі товариства *“Лютня”* (*“Lutnia”*), *“Ехо”* (*“Echo”*), а також *“Товариство любителів музики”* (*“Towarzystwo miłośników muzyki”*). Статуту цих товариств мали аналогічну з українськими товариствами, зокрема *“Бояном”*, мету та засоби її реалізації. Концертно-виконавська практика польських товариств полягала у влаштуванні музичних вечорів, доповідей, театральних вистав тощо. Цікаво, що при кожному товаристві діяли хори. Концертні програми склалися з хорових та інструментальних творів. Поряд з хоровими творами М.Лисенка, М.Вербницького, А.Вахнянина, О.Нижанківського, Ф.Колесси звучали вокальні й інструментальні твори польських композиторів С.Цетвінського, Г.Мельцера, а також композиції Ф.Ліста, Г.Ернста. Це підносило престиж української музики в контексті світової. Часто в польських хорових колективах брали участь й українці, такі міжнародні творчі контакти позитивно впливали на культурні процеси та становлення мистецького життя Дрогобиччини. Успішне функціонування польських співочих товариств також відіграло помітну роль у розбудові мистецького життя регіону.

Четвертий розділ – *“Роль Дрогобицької та Бориславської філій Музичного товариства ім. М.Лисенка й Інституту ім. М.Лисенка у Львові у професіоналізації хорового життя Дрогобиччини”*, що складається з одного підрозділу, присвячено питанням професіоналізації музичного, зокрема хорового життя, організації культурно-освітніх заходів згаданих установ на Дрогобиччині. Різноманітною була діяльність філії Музичного товариства ім. М.Лисенка. Це влаштування концертів, вистав, видання музичних творів, утримання музичної бібліотеки тощо. Найбільш показовою сферою творчої роботи Товариства у Дрогобичі був симфонічний оркестр під керівництвом о.С.Сапруна. Виступи оркестру сприяли популяризації інструментальної музики в краї (адже цей жанр не мав такого поширення, як хоровий), збагачували загальнокультурну палітру Дрогобиччини. Оркестрова музика розширювала межі музично-педагогічного виховання студентів-інструменталістів філії Музичного інституту ім. М.Лисенка. Репертуар оркестру урізноманітнював місцеву музичну практику творами західноєвропейських композиторів В.Моцарта, Ф.Шуберта, Ф.Мендельсона, Е.Гріга та ін. Плідна діяльність симфонічного

оркестру філії Музичного товариства ім. М.Лисенка сприяла формуванню музичного професіоналізму на Дрогобиччині.

Значну увагу Товариство приділяло музичному вихованню дітей. У 1929 р. з ініціативи Музичного товариства ім. М.Лисенка для вчителів музики в школах було засновано трирічний семінар. Члени Товариства запропонували також проект заснування Союзу українських хорів. Завдання Союзу були відображені в “Правильнику Союзу українських хорів – секції Музичного товариства ім. М.Лисенка у Львові”.

У 1903 р. у Львові було засновано Вищий музичний інститут, діяльність якого спрямовувалася головню на навчання музики всіх бажаючих, а також на підготовку кадрів для співочих товариств. Суттєві зрушення в галузі музичної освіти відбулися з відкриттям у Дрогобичі філії музичного інституту ім. М.Лисенка (1923 р.). Тут навчали сольного співу, гри на фортепіано, скрипці, хорового співу. Уже з першого навчального року в інституті успішно діяли хори. Щорічні звіти учнів демонстрували високий рівень їхньої професійної підготовки. Так, наприклад, вихованці Вищого музичного інституту влаштували в Дрогобичі концерт з творів Бетховена, а викладачі – вечір камерної музики. Учні та професори часто долучалися до концертних заходів, що відбувалися в місті, переважно за участю “Дрогобицького Бояна”.

Інтенсивний розвиток хорового виконавства в краї зумовив поширення відповідних курсів. Перші диригентські курси були організовані з ініціативи керівників філій Музичного інституту ім. М.Лисенка та “Просвіти” в Дрогобичі. Навчальна програма складалася з теоретичного і практичного курсів, особлива увага приділялася практичній роботі з хором.

У приміщенні інституту діяла також хорова порадня (консультація), заснована спільними зусиллями “Дрогобицького Бояна”, філії “Просвіти” та Музичного інституту. Її завданням було надавати допомогу керівникам хорових гуртків, насамперед просвітянських, у налагодженні роботи, репертуарній політиці, забезпеченні нотною літературою тощо. Керівником хорової секції, створеної при філії “Просвіти”, став професор Музичного інституту ім. М.Лисенка С.Огороднік.

Важливу роль у поширенні інструментальної музики відіграв струнний квартет, що успішно діяв при філії Музичного інституту. Його учасниками були викладачі (подружжя А. і С.Огородніки, Мих. і М.Мариняки). Виступи квартету в концертних програмах навчального закладу і міста поживлявали культурно-мистецьке життя Дрогобиччини.

Бориславська філія Музичного інституту ім. М.Лисенка (1927 р.) утримувала інструментальне тріо, до складу якого увійшли педагоги інституту (Н.Кулицька, А.Огороднік, С.Огороднік). У його репертуарі були твори західноєвропейських та українських композиторів.

Цікаво, що саме директор дрогобичької філії Музичного інституту о.С.Сапрун порушив питання про централізацію системи навчання для піднесення освітнього рівня студентів. Вона передбачала викладання основних предметів за єдиними програмами.

Успішна діяльність філій Музичного товариства ім. М.Лисенка, Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка у Дрогобичі та Бориславі сприяла поступовому заповненню прогалини – відсутності інструментальної традиції в українському культурному середовищі. Урізноманітнилися концертні програми: поряд з хоровими творами з'явилися симфонічні й інструментальні твори західноєвропейських і українських композиторів. Мистецький репертуар помітно розширився, до нього увійшли твори сучасних митців, критичнішою та вимогливішою стала публіка. Все це сприяло професіоналізації музичного життя Дрогобиччини. Діяльність згаданих музичних інституцій у містах регіону знаменувала новий етап розвитку української культури в Галичині – перехід від аматорського мистецтва до професійного.

Перший підрозділ четвертого розділу – *“Активізація музичного життя Дрогобиччини в 20–30-х роках ХХ ст.”* – розкриває нові тенденції концертної діяльності, характерні для окресленого періоду. Музичне життя особливо поживлявали виступи відомих українських виконавців і колективів. Так, концерти популярного академічного хору “Бандурист”, “Українського хору” Д.Котка сприяли піднесенню виконавського рівня численних аматорських хорових гуртків Дрогобиччини, поповненню їхнього репертуару новими творами.

Виступи відомих співаків М.Менциньського, С.Федичківської, В.Тисяка, М.Голинського, М.Шекун-Коломийченко, інструменталістів В.Барвінського, Б.Бережницького, Т.Шухевича, І.Шмериковської, Р.Савицького мали широкий суспільний резонанс, а для студентів філії Вищого музичного інституту ім. Лисенка стали найвищим взірцем професійної майстерності.

Концертні програми вокально-хорової та інструментальної музики на високому виконавському рівні сприяли розширенню традицій музичного життя Дрогобиччини, його активізації.

ВИСНОВКИ

У першій половині ХХ ст., коли офіційні державні установи Галичини служили цілям австро-угорської, а згодом польської експансії, українська музична культура змушена була боротися за своє існування. Основним засобом підтримки аматорів-музик, любителів музики стала організація співочих товариств як осередків національної музичної культури.

Головним чинником розвитку музичного життя Дрогобиччини було зростання національної самосвідомості, що виявилось у процесі організації культурно-просвітницьких і співочих товариств. Основною формою мистецького спілкування стала музика, зокрема хорова, що увійшла в різні сфери суспільного життя – громадсько-політичну, релігійну, навчальну та ін.

У першій половині ХХ ст., в період національних змагань українців, хоровий спів як найбільш доступний вид музикування серед усіх верств населення відіграв особливу роль у музичному житті Дрогобиччини. Численні хори, що виникли в регіоні в окреслений історичний період, мали своїм завданням розвиток української культури. Це повною мірою знайшло відображення в діяльності хорів церкви Пресв. Трійці, “Боянів” у Дрогобичі та Бориславі, учнівських хорових колективів, просвітянських хорових гуртків, робітничих хорів товариств “Зорі” й “Робітничої громади”. Репертуар хорових осередків засвідчив панорамність естетичних зацікавлень, вирізнявся високохудожнім змістом. Хорові гуртки регіону популяризували передовсім досягнення українського музичного мистецтва та світової музичної класики.

До розвитку хорової справи Дрогобиччини найбільше спричинилися співочі товариства “Боян” у Дрогобичі та Бориславі, що розвинули масштабну діяльність у різних сферах музичного життя – концертній, освітній, видавничій, організаційній тощо. Важливу роль у піднесенні хорового життя відіграли також хорові колективи при освітніх закладах міста, просвітянські, робітничі хори, співоче товариство “Сурма”, молодіжні сезонні хори. Діяльність цих аматорських гуртків була спрямована не тільки на задоволення культурних потреб чи розвиток музичних здібностей українців, а й сприяла утвердженню національної самосвідомості, займала вагоме місце в суспільному і духовному житті.

Позитивну роль у становленні хорової культури краю відіграла також діяльність польських співочих товариств. Музичне життя поживлявали виступи аматорських гуртків “Лютні”, “Еха”, програми яких сприяли популяризації зразків західноєвропейської, часто української хорової музики.

Хоча концертне життя Дрогобиччини було засноване переважно на аматорському музикуванні, створення філії Музичного товариства ім. М.Лисенка та Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка стимулювало процес професіоналізації музичного середовища в регіоні. Елементи професіоналізму внесли також гастрольні виступи відомих виконавців, фаховий рівень яких був традиційно високим.

Кожне товариство (культурне чи співоче) виконувало низку важливих функцій у суспільстві, часто – компенсаторних, тобто заповнювало ті прогалини, що іншим чином неможливо було зреалізувати, а саме:

- духовного об'єднання;
- національної самореалізації;
- творчу;
- культурно-просвітницьку;
- освітньо-виховну.

Хорова культура Дрогобиччини першої половини ХХ ст. увійшла в український культурний простір як вагома складова, збагативши національну музичну скарбницю традиціями аматорської творчості на достатньому виконавському рівні.

Є підстави вважати діяльність українських аматорських співочих товариств непересічним явищем в історії музичної культури Галичини, що суттєво вплинуло на розвиток вітчизняної музичної культури в окреслений історичний проміжок.

У найважчі періоди свого існування українське населення Дрогобиччини відзначалося високою національною свідомістю і культурними досягненнями. Саме праця на ниві духовного відродження стала рушійною силою життя українців, стимулом культурного розвитку краю, а хор як жанр музикування – виразником духовних запитів народу, його почувань, реального історичного буття.

Результати дослідження відображені в наступних публікаціях:

1. Еволюція хорового руху на Дрогобиччині в контексті розвитку культури Галичини (від “весни народів” до 1942 р.). – Дрогобич: Коло, 2002. – 200 с.

2. Микола Колесса – диригент і педагог //Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В.Гнатюка. – Ч.2 (11). – 2003. – С.64-71.

3. Станіслав Людкевич про музичне виховання дітей //Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В.Гнатюка. – Ч.1 (10). – 2003. – С.47-51.

4. Спецкурс “Хорова культура Дрогобиччини”: актуальність вивчення //Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського.– Вип.35.– К., 2004.– С.170-179.

5. Просвітницька діяльність Івана Снігурського //Патріярхат.– 1997.– Ч.9.– С.24-26.

6. Біля витоків хорового співу в Галичині //Дзвін.– 1994.– №1.– С.95.

7. Український хоровий спів у Відні //Дзвін.– 1995.– №12.– С.154-155.

8. Твори Д.Бортнянського в репертуарі галицьких хорів (30-ті роки XIX ст., 20-30-і роки XX ст.) //У вінок шани корифеям: Матеріали міжвузівських наук. конференцій, присвячених ювілейним датам укр. композиторів Д.Бортнянського, М.Лисенка та М.Леонтовича.– Дрогобич: Коло, 2003.– С.36-41.

9. Твори М.Леонтовича в репертуарі дрогобицьких хорів (20-30-і роки XX ст.) //У вінок шани корифеям: Матеріали міжвузівських наук. конференцій, присвячених ювілейним датам укр. композиторів Д.Бортнянського, М.Лисенка та М.Леонтовича.– Дрогобич: Коло, 2003.– С.141-145.

10. Участь жіноцтва Дрогобиччини у музично-громадському житті (20-30-і роки XX ст.) //Український жіночий рух: здобутки і проблеми: Збірник наук. праць за матеріалами першої Всеукраїнської наук.-практ. конференції 19-20 жовтня 2001 р.– Вип.1.– Дрогобич: Коло, 2002.– С.67-70.

11. Хори церкви Святої Трійці у XX ст. //Сакральне мистецтво Бойківщини.– Шості читання.– Дрогобич: Коло, 2003.– С.238-251.

Бермес І.Л.

Хорове життя Дрогобиччини першої половини XX століття в контексті духовного розвитку Галичини. Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво.– Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України.– Київ, 2005.

У дисертації досліджується хорове життя Дрогобиччини першої половини XX ст. Визначено історичні передумови організації та становлення хорового життя в регіоні у порівнянні з діяльністю хорових гуртків Львова, Перемишля. У роботі висвітлено специфіку музично-освітнього процесу, концертного життя, проаналізовано репертуар хорових колективів, встановлено персоналії музично-громадських діячів краю. Віднайдені архівні матеріали, нові наукові дані про діяльність співочих товариств, хорових гуртків освітніх установ та культурно-просвітницьких товариств дають змогу

відтворити процеси цієї важливої ланки культурно-мистецького буття Дрогобиччини, визначити їхнє місце і роль у розвитку хорової культури України.

Ключові слова: Дрогобиччина, співоче товариство, хоровий спів, регіон, репертуар, концерт, диригент.

Бермес И.Л.

Хоровая жизнь Дрогобиччины первой половины XX столетия в контексте духовного развития Галичины. Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.03 – музыкальное искусство.– Институт искусствоведения, фольклористики и этнологии им. М.Ф.Рыльского НАН Украины.– Киев, 2005.

В диссертации исследуется хоровая жизнь Дрогобиччины первой половины XX ст. на основании ретроспективного анализа исторических событий, происходящих в Галичине. Определены предпосылки организации и становления хоровой жизни региона в сравнении с деятельностью хоровых кружков Львова, Перемышля. Большое внимание уделяется разносторонней деятельности певческого общества “Боян” – уникального явления украинской культуры. Деятельность “Бояна” оказала существенное влияние на развитие профессиональной музыки, имела также политическое, патриотическое и просветительское значение. Установлена точная дата основания “Дрогобычского Бояна” – 1901 год. Проанализировано репертуар “Боянов” в Дрогобыче и Бориславе, акцентировано внимание на преобладании произведений украинских композиторов.

В первой половине XX века, когда активизировалась культурная жизнь украинцев, возникли хоровые коллективы культурно-просветительских обществ “Просвита”, “Союз украинок”, “Ридна школа”, “Пласт” и другие, а также хоры в учебных заведениях, обществах рабочих и ремесленников “Заря”, “Робитныча громада”. Их целью было поднятие культуры и всестороннее духовное развитие украинского рабочего и молодежного движения.

В период пребывания Дрогобиччины под властью Польши (1919–1939) успешно действовали певческие общества “Лютня”, “Эхо”, “Любителей музыки”. Концертно-исполнительская деятельность польских обществ заключалась в организации музыкальных вечеров, докладов, театральных спектаклей и т.п.

С началом деятельности филий Музыкального общества им. Н.Лысенко, Высшего музыкального института им. Н.Лысенко в Дрогобыче и Бориславе становятся разнообразными концертные программы: наряду с хоровой музыкой звучит инструментальная и симфоническая западноевропейских и украинских композиторов.

Архивные материалы, новые научные данные о деятельности певческих обществ, хоровых кружков учреждений образования и культурно-просветительских обществ позволяют воссоздать панораму хоровой жизни Дрогобыччины, определить ее место и роль в развитии хоровой культуры Украины.

Ключевые слова: Дрогобыччина, певческое общество, хоровое пение, регион, репертуар, концерт, дирижер.

Bermes I.L.

Choral life in Drohobych district of the first half of the 20th century in the context of the religious development in Halychyna.

Thesis for a Doctor's degree in Art Studies by speciality 17.00.03 – Musik Art.– Rylskiy Institute of Art studies, Folklore and Ethnology NAS of Ukraine.– Kyiv, 2005.

The choral activity in Drohobych district of the first half of the 20th century has been researched in the given dissertation. The historical preconditions of foundation and formation of the choral life in this district have been defined in comparison with the activity of choral circles in Lviv, Peremyshl. The peculiarities of musical and educational process, concert life are dwelt on, the repertoire of singing groups are analysed and the personalities of the musical and public figures of the region are revealed in the article. New archive materials, new scientific facts about singing societies, choral circles, educational establishments and cultural societies give the possibility to recreate the processes of this important part of art and cultural being of Drohobych district, to define their place and role in the development of choral culture in Ukraine.

Key words: Drohobych, song society, choir, district, repertoire, concert, conductor.

Ms. A. 9. 2. 2. 2.

Misc.

АВ 65.953

Мист.

Підписано до друку 28.11.2005. Формат 60x90/16.
Умов. друк. арк. 1,25. Наклад 100 прим. Зам. 1235.
Видавництво «КОЛО» вул. Бориславська, 8, Дрогобич, 8210
Тел. (03244) 2-90-60, ел. пошта: kolo@isp-lviv.net

Мист